

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
معاونت بهداشت
دفتر مدیریت بیماری های غیرواگیر

موسسه ملی تحقیقات سلامت

نهمین دوره پیمایش ملی عوامل خطر بیماری های غیرواگیر سال ۱۴۰۴

زمان اجرا: زمستان ۱۴۰۴ و بهار ۱۴۰۵
مجری طرح: دکتر سمانه اکبرپور

مرکز تحقیقات بیماری های غیرواگیر، پژوهشگاه علوم خدو و متابولیسم
دانشگاه علوم پزشکی تهران

دستور العمل استاندارد اجرای گام ۱ و ۲

اولین کارگاه آموزشی - ۲۸ بهمن ۱۴۰۴

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی تهران

پژوهشگاه علوم خدو و متابولیسم
دانشگاه علوم پزشکی تهران

بخش پرسش نامه

گام ۱- بررسی وضعیت آدرس و خانوار

بخش صفر - ثبت آدرس و خانوار		
ثبت آدرس (اطلاعات آدرس را وارد کنید)		
کد پستی:	آدرس:	
وضعیت سکونت ساختمان: ☐ غیرمسکونی ☐ مسکونی است، اما درب را باز نکردند ☐ مسکونی است، درب را باز کردند اما همکاری نکردند ☐ مسکونی است و برای ثبت اطلاعات همکاری کردند ☐		

گام ۲- ثبت اطلاعات خانوار

اطلاعات خانوار			
نام و نام خانوادگی فرد مصاحبه شونده:	۲-۰	نقش فرد مصاحبه شونده در خانواده:	۳-۰
		☐ پسر ☐ دختر ☐ مادر ☐ پدر ☐ مادر بزرگ ☐ پدر بزرگ ☐ سایر	
نام و نام خانوادگی سرپرست خانوار:	۴-۰	جنسیت سرپرست خانوار: زن ☐ مرد ☐	۵-۰
تعداد کل افراد خانوار:	۶-۰	(محدوده پاسخ قابل قبول ۲۰ نفر)	

گام ۳ – مختص افراد ۱۸ سال و بالاتر

معیار ورود

- ☐ افراد ۱۸ سال و بالاتر
- ☐ حداقل ۶ ماه اخیر با خانواده زندگی کرده باشد
- ☐ توانایی جسمی و روانی لازم و امکان حضور و در دسترس بودن در طول دوره جمع‌آوری داده‌ها برای شرکت در هر سه فاز مطالعه (افراد با ناتوانی شدید جسمی یا اختلالات روان‌پزشکی حاد که امکان پاسخ‌گویی ندارند، وارد مطالعه نمی‌شوند)
- ☐ عدم وجود بارداری
- ☐ داشتن کد ملی ایرانی

چک لیست معیار ورود به مطالعه – مختص اعضای خانوار (۱۸ سال و بالاتر)			
فرد شماره			
لطفا در نظر بگیرید افرادی که حداقل یکی از شرایط زیر را داشته باشند، وارد مطالعه نمی‌شوند: عدم سکونت با خانوار طی شش ماه گذشته، سن کمتر از ۱۸ سال، نداشتن کد ملی، ناتوانی در شرکت در هر سه مرحله مطالعه، یا بارداری.			
۷-۰۰	جنسیت: زن ☐ مرد ☐	۸-۰۰	تاریخ تولد:
۹-۰۰	آیا فرد در شش ماه گذشته با خانوار زندگی کرده است؟ یلی ☐ خیر ☐	۱۰-۰۰	وضعیت بارداری: یلی ☐ خیر ☐ (محدوده پاسخ قابل قبول ۱۸-۵۰ سال)

شروع پرسشگری برای فرد منتخب خانوار که به
صورت تصادفی انتخاب شده است

□ اگر فرد مورد نظر در زمان مراجعه حضور نداشت، از اعضای خانوار سوال شود که فرد مورد نظر در چه ساعتی به منزل مراجعه خواهد کرد و سپس در همان زمان مجدداً جهت مصاحبه مراجعه شود.

آیا در مراجعه فعلی، فرد منتخب در دسترس است؟

بلی □ نیاز به مراجعه مجدد دارد □

چنانچه فرد منتخب غایب بود و در منزل حضور نداشت، هر تیم پرسشگری موظف است ۴ مراجعه دیگر در ۴ روز مختلف انجام دهد.

در هر مراجعه در صورت دسترسی به فرد منتخب، گزینه «بلی» را انتخاب کرده و وارد مرحله پرسشگری خواهد شد. در صورتی که فرد منتخب در زمان مراجعه در دسترس نباشد، پرسشگر موظف است حداکثر تا سه نوبت دیگر مراجعه مجدد انجام دهد و در هر بار در صورت عدم حضور فرد، گزینه «نیاز به مراجعه مجدد دارد» را انتخاب کند. در نوبت چهارم، مراجعه پرسشگر باید با هماهنگی و همراهی ناظر شهرستانی انجام شود. چنانچه پس از چهار بار مراجعه حضوری و همچنین تلاش برای برقراری تماس تلفنی، فرد منتخب همچنان در دسترس نبوده یا پاسخگو نباشد، وضعیت «عدم دسترسی» ثبت شده و فرآیند مراجعه خاتمه می‌یابد.

عدم پاسخ

❑ در صورتی که بعد از چهار بار مراجعه فرد منتخب وارد مطالعه نشود

❑ فرد منتخب رضایت برای شرکت در مطالعه نداشته باشد

ترغیب برای شرکت در مطالعه

این روند برای تمام خانه های آن خوشه
ادامه پیدا می کند تا خوشه تکمیل گردد

نکته تاکید:

(از هر خانه یک نفر وارد مطالعه می

شود)

بسته شدن خوشه

خوشه:

مجموعه‌ای متشکل از ۱۰ فرد است که از نظر موقعیت جغرافیایی در یک منطقه مشخص قرار می‌گیرد و این ناحیه به عنوان واحد اولیه نمونه گیری در نظر گرفته می‌شود.

بسته شدن خوشه یعنی:

زمانی یک خوشه بسته می‌شود که ۱۰ بار تصادفی سازی در ده خانه انجام گردد و ده نفر برای انجام مصاحبه انتخاب شوند (صرف نظر از اینکه نمونه گیری انجام گردد یا نگردد)

نکات مهم:

تعداد خانه هایی که غیر مسکونی هستند، مسکونی هستند، اما درب را باز نکردند یا مسکونی هستند، درب را باز کردند اما همکاری نکردند در تعداد افراد خوشه شمرده نمی‌شود

معرفی و اخذ رضایت نامه آگاهانه (شفاهی)

ما (آقا {نام و نام خانوادگی} و خانم {نام و نام خانوادگی} از طرف دانشگاه علوم پزشکی (نام دانشگاه/ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی) برای طرح پیمایش ملی عوامل خطر بیماری های غیرواگیر مراجعه کرده ایم و مایل هستیم در خصوص عوامل خطر بیماری های غیرواگیر یک سری سوالات از شما بپرسیم.

این بخش از مصاحبه **حدود ۶۰ دقیقه** به طول می انجامد. تمام اطلاعات و پاسخ هایی که از شما کسب می کنیم، کاملاً محرمانه باقی می ماند و با هیچ کس به جز افراد تیم مطالعه ما در میان گذاشته نخواهد شد.

سوالاتی که پرسیده می شود تنها برای بررسی سلامتی جامعه است و همه اطلاعات محرمانه خواهد بود. شما این حق را دارید که به هر کدام از سوالات که دوست ندارید پاسخ ندهید.

در این مطالعه، **ضمن پرسشگری و اندازه گیری های مربوط به قد، وزن، دور کمر، دور لگن، دور گردن، دور مچ دست، فشارخون و نبض و مقداری از خون برای آزمایشات** مربوطه گرفته خواهد شد. از این نمونه ها به منظور بررسی عوامل خطر اصلی قابل مداخله بیماری های غیرواگیر در ایران استفاده خواهد شد.

پرسش نامه

شامل: ۲۰ بخش

یک- ثبت اطلاعات برای فرد منتخب	شش- سابقه فشار خون بالا	یازده- سرطان	شانزده- مصرف الکل
دو- تغذیه	هفت- سابقه دیابت	دوازده- بیماری های تنفسی	هفده- دریافت خدمت
سه- فعالیت بدنی	هشت- چاقی	سیزده- سابقه سایر بیماری های دارای اهمیت	هجده- سواد سلامت
چهار- دخانیات	نه- سابقه کلسترول تام بالا	چهارده- توصیه های سبک زندگی و کیفیت زندگی	نوزده- دارایی خانوار
پنج- خواب	ده- سابقه بیماریهای قلبی عروقی	پانزده- حوادث	بیست- اطلاعات تماس

نکته مهم

راهنمای هر سؤال به صورت کامل تهیه شده و در نرم افزار، کنار همان سؤال قرار می گیرد. پرسشگر می تواند با کلیک روی گزینه «راهنما»، توضیحات مربوط به آن سؤال را مشاهده کرده و مصاحبه شونده را به درستی راهنمایی کند.

بخش اندازه گیری جسمانی

❑ سنجش‌های جسمانی برای **خانم‌ها توسط پرسشگر زن** و برای **آقایان توسط پرسشگر مرد** انجام می‌شود و پرسشگر خانم و آقا باید به‌صورت انفرادی در محل حاضر شوند.

❑ محل انجام سنجش‌های جسمانی زن و مرد باید **به‌صورت مجزا** باشد.

❑ برای پیشگیری از اشتباه در خواندن اندازه‌ها، **محل انجام اندازه‌گیری باید از نور کافی برخوردار باشد.**

جزئیات پروتکل اندازه‌گیری جسمانی در کارگاه ۱۸ فروردین ارائه خواهد شد.

فرم اطلاعات

اندازه گیری فشار خون و ضربان نبض		
فشارخون سیستولیک (mmHg)	خوانش ۱	۱۸-۱
فشارخون دیاستولیک (mmHg)	اولین اندازه گیری را پس از اینکه شرکت کننده به مدت ۱۵ دقیقه استراحت کرد، ثبت کنید. قبل از انجام اندازه گیری دوم، ۳ دقیقه صبر کنید.	
فشارخون سیستولیک (mmHg)	خوانش ۲	۱۸-۲
فشارخون دیاستولیک (mmHg)	اندازه گیری دوم را ثبت کنید. از شرکت کننده بخواهید که برای ۳ دقیقه دیگر استراحت کند، سپس اندازه گیری سوم انجام شود.	
فشارخون سیستولیک (mmHg)	خوانش ۳	۱۸-۳
فشارخون دیاستولیک (mmHg)	اندازه گیری سوم را ثبت کنید.	
ضربه در دقیقه	خوانش ۱	۱۸-۴
ضربه در دقیقه	ضربان نبض	۱۸-۵
ضربه در دقیقه	خوانش ۲	
ضربه در دقیقه	ضربان نبض	۱۸-۶
ضربه در دقیقه	خوانش ۳	
ضربه در دقیقه	ضربان نبض	

فرم اطلاعات

اندازه گیری آنروپومتریک		
۱۸-۷	قد به سانتی متر قد شرکت کننده را بر حسب سانتی متر با یک رقم اعشار ثبت کنید.	
۱۸-۸	وزن به کیلوگرم وزن شرکت کننده را بر حسب کیلوگرم با یک رقم اعشار ثبت کنید.	
۱۸-۹	دور کمر به سانتی متر دور کمر شرکت کننده را بر حسب سانتی متر با یک رقم اعشار ثبت کنید.	
۱۸-۱۰	دور لگن به سانتی متر دور لگن شرکت کننده را بر حسب سانتی متر با یک رقم اعشار ثبت کنید.	
۱۸-۱۱	دور مچ دست به سانتی متر دور مچ دست شرکت کننده را بر حسب سانتی متر با یک رقم اعشار ثبت کنید.	
۱۸-۱۲	دور گردن به سانتی متر دور گردن شرکت کننده را بر حسب سانتی متر با یک رقم اعشار ثبت کنید.	

ابزار و محدوده‌های اندازه‌گیری سنجش‌های جسمانی

جدول ۱. ابزار و محدوده‌های اندازه‌گیری سنجش‌های جسمانی

سنجش	بازه منطقی	ابزار اندازه‌گیری
قد	۱۰۰-۲۷۰ سانتی‌متر	متر استاندارد
وزن	۲۰-۳۵۰ کیلوگرم	ترازوی دیجیتال (Innofit ، چین)
دور کمر	۳۰-۴۰ سانتی‌متر	متر استاندارد
دور لگن	۴۵-۴۰ سانتی‌متر	متر استاندارد
دور گردن	۲۰-۶۰ سانتی‌متر	متر استاندارد
دور مچ دست		متر استاندارد
فشار خون	فشار سیستولیک ۴۰-۳۰ میلی‌متر جیوه	فشارسنج (Beurer BM 20 ، آلمان)
	فشار دیاستولیک ۳۰-۲۰ میلی‌متر جیوه	
ضربان قلب	۲۰-۳۰ ضربه در دقیقه	فشارسنج (Beurer BM 20 ، آلمان)

لیست ابزارها

- ۱- فشار سنج
- ۲- ترازو وزن
- ۳- متر
- ۴- تبلت

- ☐ دستگاه فشار خون کالیبره شده در اختیار شما قرار خواهد گرفت.
- ☐ ترازو وزن کشی نیز باید روزانه با وزنه ۵ کیلویی کالیبره شود.